

We zijn weer in het begin van April, dagen die we niet gauw zullen vergeten. Nu waait de wind hier heelstil rondom ons huis en de vijver is onrustig en de bomen buigend, maar toch is overal over de wereld alles nog ongeveer hetzelfde als toen, nu twee jaar geleden, ons Paatje ziek werd, stil in het voorjaar, waar af en toe de zon weer was om het komende nieuwkiemende leven te helpen ontstaan.

Maar Paatje ging ontworteld worden - zijn hoge boom wankelde - Och wij hadden hem nooit ziek gezien, we hadden niet gedacht dat het zogauw zou zijn. Toch had ik me allang met verbazing afgevraagd en in grote dankbaarheid, waarom Onze Lieve Heer ons toch allemaal zo dicht bij elkaar nog wilde behouden.

Als ik nu zit te peinzen, hoe en wat ik over hem zal schrijven, dan weet ik dat hij naar me kijkt vanuit de hoge toren die hij zich bij God gebouwd heeft. En ik weet dat hij me zal helpen om eenvoudig het simpele van Paatjes doen hier te memoreren. Ik weet niet waar ik mee beginnen zal, ook niet wat ik allemaal zal schrijven. Daar is in mij alleen een vage herinnering aan hem. En de reden is dezelfde als waarom we onsen heiligen Engelbewaarder vaak zo licht vergeten:

Die ons het diepste liefheeft zal vaak zijn,
Dezelfde dien wij 't allerlichtst vergeten:
Het scherp der ziel raakt schaadig en versleten
In 't dagelijks gebruik op waan en schijn.

Ik ben een deel van zijn wezen, omdat hij zich in zijn kinderen allemaal heeft uitgedrukt. Daarom ook begrijpen wij hem t beste. Overigens kende hij geen moderne zielscomplexen, hij die de eenvoud zelve was. Wij hebben inderdaad Paatje dan ook steeds begrepen, van toen we nog heel klein waren, maar de herinnering is vaag. We hebben wel een zuiver beeld van hem in ons bewaard en ik heb wel een ideaal van hem voor ogen, zoals ik ook een ideaalbeeld van Onzen Lieven Heer in mijn binnenste draag, maar de kleine dingen van ons dagelijks leven, die allemaal tot dit beeld in mij hebben meegewerkt, ze zijn verdwenen en het zal me moeite kosten, om hier en daar wat los te hakken uit mijn verre verbeelding, om wat op te halen uit mijn zwijgend memorie. En och dat zal me niemand kwalijk nemen, zal ik al niet:

Die ons het diepste liefheeft, zal vaak zijn
Dezelfde dien wij 't allerlichtst vergeten...

Wij hebben maar geleefd, onze jonge jaren, van toen Papa bij ons was; wij hebben maar geleegd, omdat we hem bij ons wisten, omdat hij toch steeds weer met ons in aanraking kwam, die allereerste jaren op de jongensschool en daarna onder de vacaties van Rolduc.

Het scherp der ziel raakt schaadig en versleten
In 't dagelijks gebruik op waan en schijn...

Al ons dagelijks e doen, ons spelen was veilig. Paatje wisten we daar en al zijn goedheid merkten we niet op. Zijn achttienkaraats vaderzijn hebben we niet gemerkt, evenmin als we nu steeds Gods goede Hand in alles erkennen. We weten dat de vader bij ons is en alles is goed.

Paatje, - daar is een drang in mij geweest naar hem, om mij mee te delen aan hem, om aan te zijn. In ons allen was die drang, die straving..en vooral bij zijn heengaan, toen ons samenzijn werd losgerukt, toen ons vlees en bloed die band voelde scheuren, -dat greep ons aan. Eerst de angst dat het gebeuren zou en daarna het gebeuren zelf. Waarna we ons rustig wisten in zijn handen, in Zijn Hand. Och ik zoek naar woorden; naar mooie woorden heb ik gezocht om dat simpele van zijn heengaan te beschrijven, ik heb naar een bevrediging gezocht, een nieuw aanknopingspunt voor de losgescheurde boei, maar na alles blijkt dat alleen Onze Lieve Heer hier kan suppleren. Woorden, gedachten, och alles is te ingewikkeld voor dit eenvoudig gebeuren van Paatjes heengaan uit ons midden. Onze herinnering zoekt hem terug, we willen

het standbeeld dat we reeds in ons dragen, omhoog heffen als onze vaan! Och het zijn weer lege woorden, maar jullie begrijpen mijn passie om dat schoon gebeuren.

Paatje is inden hemel voor ons een plaats aan het bereiden, want "in het huis van den Vader zijn vele woningen" Dat is wel ongeveer het eerste dat ik me van hem herinner, omdat het zo duizend maal terugkeerde, telkens, bijna iedere morgen, wanneer hij keer op keer, op de dagen dat de pastoor niet kwam, ons de catechismus uitlegde, hoe hij over de hemel sprak met veel vuur en met een groot verlangen. Want papa was eenman van verlangen, van brandend verlangen, naar alles wat goed was. Toen ik mijn eerste H. Communie had gedaan, leerde hij me op iedere dag opnieuw naar onzen Heer te gaan en zelf ging hij steeds voorop.

Och ik heb geen bijzondere dingen met Paatje beleefd. Ik sluit me in alles aan bij George. We hebben gewoon hetzelfde meegemaakt, maar in andere vormen in andere omstandigheden, maar Paatje was steeds dezelfde vir' justus, op God gezicht, alles richtend op God. Daar bracht hij immers alles op terug. Op de weg naar de plasmolen, eerst toen ik nog voor op de stang zat, en later op een fiets naast Papa rijdend.: "Wat is koren in het frans? ..en groen..en glas.? En daarna: " Wat heeft Onze Lieve Heer dat toch allemaal mooi voor ons gemaakt!" Paatje beleefde zijn Franciscus-volgeling-zijn ook t.o.v. de andere mensen, hoe hij steeds groette, ik vergeet het nimmer, klein en groot, jong en oud. Waarom zouden we het niet doen. Toen we samen een hele middag over een veld hadden lopen meten en delen, gingen we daarna even het boerderijtje binnen. Het was in het ven. "Dag moeder." "Dag Meester en hoeveel zijn we..?" Maar paatje vroeg een boterham en dan was alles alweer goed. Zijn principieel diepkatholieke visie op alles ontsproet aan zijn echt diepgelovige limburgse geest. En dit zijn geen gemeenplaatsen, we weten wel beter. En Paatje was diepgelovig. Nooit heeft hij zich zorgen gemaakt. Steeds wist hij dat alles goed was. Daar weet Mama het beste over te vertellen: hoe paatje rustig sliep als maatje in liefdevolle bezorgdheid de slaap niet kon vatten. En hoe papa zich om geen geldzaken al te zeer bekommerde, als mama soms vol zorg was voor alle zaken. Och die zorg moest er zijn maar dat Paatje het niet deed, dat was zijn bovennatuurlijke kijk op de dingen.

Ik zie hem daar nog voor de klas staan, heel dichtbij, ik zie zijn handen, van 't vele schrijven mee, van 't werken in Gods natuur verschrompeld, handen, die eens spiegel van de ziel genoemd werden. Paatjes Handen. Liefst zag ik ze biddend biddenden handen van Paatje...blauw en rood met vele groeven, die mij soms tot bezinning moesten brengen, maar ze zijn er nu slechts dierbaarder door geworden. Zo hebben de handen eruit gezien van Sint Jozef. Zo zien de handen eruit van een grijsaard, die een heel leven hard gewerkt heeft, in eerlijkheid voor het dagelijksbrood. Papa, met zijn eindeloos geduld daar voor de klas, zoals ik hem twee, drie jaren gekend heb, hoe hij weer telkens opnieuw alles zou uitgelegd hebben en ook deed, zodra maar iemand liet merken dat hij het niet kon peilen, dat twee-zesde was een-derde. Ik herinner mij alleen nog goed zijn lessen in natuurkunde en alleswat daarmee samenhangt bij Paatje. Zijn lessen op de gewone uren en 's avonds nog aan de jonge boeren, in de winter. Wanneer het daarna nog later werd en paatje nog uren te schrijven zat, moest ik hem vaak gaan roepen, alleen in het ~~aan~~ duister. In de keuken was het al nacht, op de speelplaats nog erger. Achteraan in het laatste lokaal brandde nog licht. "Papa! Papa!" riepen we door het duistere stuk nacht van onze oour en dan in de verte... "Ja jongen! Ja!" Paatje moest komen bidden want de kleintjes gingen naar bed.

Och het is allemaal te simpel om te verhalen, dat eenvoudige doen van die grote man. Hij kwam steeds als ik mij niet vergis. Ook al kwamen de onderwijzers uit de buurt om nog een stukje te kaarten..er werd eerst gebeden. Mae-bidden dan maar op de knieën. Daar werd niet licht afgebroken. En Paatje kon bidden. Als hij niet in tuin of school was, dan moest men maar naar de kerk gaan. Donderdags steeds voor het Heilig Ur, op zijn eentje in die grote kerk...maar daar kan ik alleen veel over fantaseren, dat is me door het hoofd geschoten, ik weet alleen dat we Paatje vaak in de kerk moesten gaan halen.

Daar is steeds weer hetzelfde: dat doodsimpele waar elk woord nog te gecom-

pliceerd vbor is en dat ik ook niet in de termen kan wriŕgen. Paatjes nederige eenvoud, zijn openstaan voor O.L.Heer en voor al wat goed en goddelijk was. En dat heeft hijzelf me geschreven enkele maanden voor zijn dood, in de enigste brief, dien ik me goed herinner ooit van hem gehad te hebben en die me dan ook dierbaar is als een deel, van zijn wezen "eenvoud is altijd geweest het kenmerk van het ware en goede" en "de weg naar de heilighedd gaat over de nederigheid."

En dat is ook mijn diepste leed geweest bij zijn heengaan, en toen eerst heb ik dat ook als zodanig gevoeld, dat ik te weinig met hem, met zijn ziel, in contact ben geweest. George zegt het duidelijk genoeg en voor mij geldt het nog meer omdat ik de jongste was en de laatste die naar Rolduc ben geweest. Alleen onder de vacantie konden we bij hem zijn., en dan nog, daar viel nog niets te bespreken, alles was immers goed. Onze gedachten waren nog niet tot rijpheid gekomen, nog niet doorgedrongen tot in de kern der dingen. Ik had met Paatje nog weinig te bespreken, maar als eenmaal onder invloed van Gods genade, de ziel opengaat en zich uitrekt in een groot ontwaken, onder een nieuw licht, een nieuwe zon, dan is er voor de ziel een nieuwe wereld geschapen, dan rijzen er problemen, vragen, dan rijzen er vergezichten op van ongekende schittering en dan was er in mij een groot verlangen om daarover eens te praten met Paatje, met hem die eens cherpe en doordringende kijk op het leven en op alle levenswaarden had, omdat hij eenvoudig onmiddellijk overal God ontdekte.

Paatje wat doet me dat leed, dat gij zo gauw zijt heengegaan. Maar we weten u gelukkig en dan is het ons goed. Hier waart ge ook gelukkig met uw zon en uw heil en uw krachtig leven, met uw goeddoen ook aan den vijand. Hier waart ge gelukkig met uw H.Mis, 'smorgens, war ge ook uw Heer ontmoette! Gelukkig met uw vrouw en uw kinderen, die nu een voor een al uitvlogen, als jonge vogels. Paatje..ze zitten nu overal...waak over hen! Hier waart ge gelukkig met zuster zon en broeder aarde en met uw lieve kinderen: de stenen!, die soms zo hard waren dat ge er maar met moeite in kont doordringen, die zich soms zo prachtig door uw geduldige hand lieten bewerken, zodat ge ze meer direct Gods lof deed verkondigen. Paatje uw dierbare stenen: veldspaat, kwarts en glimmer, zandsteen, rood en gevlekt, conglomeraat, waar ge het leven in speurde en die u brachten, oprichten naar uw God.!

Och dit zijn allemaal geen feiten, geen herinneringen, maar het doet me goed dit alles te mogen schrijven over onze grote Papa. Papa, met uw kostelijk goede humeur, waar ik Goddank ook iets van meegekregen heb, Paatje, uw lachen deed ons goed, uw meeschoppen met de bal op de jongensspeelplaats, waar ge ze zacht omverduwde, maar allemaal schoten ze aan het lachen, omdat die meester zo, dwaas kon doen, zo heel even! George vertelt het al van die stoel, en van uw dronkemansspel. Och Paatje, dat was allemaal goed en uit een goede ziel, die een ware opvatting had van het vrolijke christendom, - ge zult er nu de engelen mee vermaken.

Ik heb met u door de heil gewandeld, heel weinig, een keer, als ik me niet vergis, maar dat was in een heel vervelende tijd, kort voor uw dood, toen ge veel van de mensen te lijden had, en hebt me daar over gesproken. Ge weet nog wel, Paatje lief, toen Rector J. u had miskend en de pastoor u niet meer vertrouwd ge hebt het me toevertrouwd dat het u pijn deed, mij alleen, omdat Maatje het liever maar niet moest weten. "Daar staan wij boven en dat is ons te min" omdat gij op den Heer bouwde, en omdat alle laster ons Gods vertrouwen niet kon hinderen. Dat was de eerste keer Paatje, en de enigste, dat ge me even, heel diep, in uw ziel hebt laten kijken, uit eigen initiatief. En dat deed me goed en ik voelde me eht Kind van u!

Ik zie nog uw forse stap, och ge waart nog zeer sterk. We gingen samen op de pruimen naar Mook, ge weet het nog wel, op de fiets naar Mook! Ik moest voor René nog een foto kopen van de kapotte brug, maar die fotos waren niet te koop. Gij waart al vast gegaan, gij waart uitgenodigd op de pruimen, en toen ik binnenkwam kwam ge juist alweer uit de tuin, maar ge zijt omgedraaid - we waren op de pruimen Paatje - om mij ook van de pruimen te laten genieten,. Stoute brutale, lachende Paatje, de man zei niets en ging weer mee, maar zijn pruimen waren hem eigenlijk te lief, dat merkten we samen wel. Toch hebt ge me de hele tuin doorgeleid en alle bomen, alle rijpe hebben we gezien, en nu kregen we ook

nog wat in de map. En we hebben er samen eens hartelijk om gelachen op de terugweg. Die zouden u niet meer uitnodigen, dacht ik. Ge hebt ze niet meer nodig gehad, ge zijt ruimen gaan plukken, dierbaar Paatje, in de boomgaard van Onze Lieve Heer.

Wat waart ge nog jong en sterk Paatje! Weet ge nog dat we samen met onze Frens uit Boxmeer terugkwamen, over Beugen, met de fiets, en hoe ik vooruit reed op die rechte goede asfaltweg. Maar toen gij aanzette, kon ik niet meer voorblijven, en ge hebt het gewonnen. Gij hebt ook de prijs behaald op de wielersbaan van het leven en rijdt nu met alle Heiligen ter ere van God.

Paatje, toen ik in Geysteren kampeerde, paatje lief, toen zijt ge me komen opzoeken, - het is allemaal geweest in de laatste jaren van uw leven - ik was nog niet in het kamp terug. Maar toen ik daarnakwam, moest ik u gaan zoeken, en ik vond u bij een boer in de keuken, dicht bij het kamp. Daar voelde ge u weer thuis, en toen we daarna samen wat gebabbeld hadden, zijt ge weer op uw fiets geklommen en naar huis getourd. Ik weet niet of ge u onderweg nog hebt laten trekken, zoals ge vaak deed; zo vlak achter een ander rijden, regelmatig links..rechts -links..onderweg liet ge uw gangmaker dan even afstappen om hem onder sympathieke dankbetuigingen te tracteren en dan was alles weer goed; ge waartx trouwens altijd even royaal omdat ge de waarde van het geld maar al te goed kende, al wist ge ook wel dat het gemakkelijk was in het gebruik en hard nodig voor uw groot gezin.

Paatje, ik dank u voor uw goede gezelschap, waar ik maar te weinig van genoten heb. Ik dank u voor uw jeugd die ik overal in speurde. Gingt ge ook niet graag toen ge al vijf en zestig waart met uw onderwijzers wat kamperen; waart ge er niets steeds op uit om de vrije natuur op te zoeken, zijn we samen niet duizendmaal naar de plasmolen geweest als het weer maar halder was en de lucht schoon! Och ge waart zo jong nog van ziel, ge stond open voor iedere goede streving. Ge waart niet zo iemand die maar steeds de tijd van zijn jeugd erbij haalt, om al het goede daarvan uit te pluizen en uit te bazuinen. Ge waart nu nog in uw jeugd en leefde meeset uw oudste jongens in denken en doen, steeds geleid door uw zeer gezond verstand dat in alles het ware en goede terstond ontdekte. Paatje, ge waart modern in de goede zin van het woord, omdat ge het nieuwe niet a priori in een hoek duwde, omdat ge wist dat in al het nieuwe ook veel goeds was en het goede wist ge zo oud als Methusalem. Daarom waren onze sympathien meest dezelfde, daarom ook gaaft ge u helemaal aan dat jonge heemkundige streven. Want daar leefde het goede in een nieuwe en ongekennde gedaante, grijpbaar voor iedereen en in de mooiste vormen van de onmiddellijke omgeving en omdat het zo voor ieder persoonlijk iets bekends meebracht, iets heel eigens en dus iets heel schoons. Paatje, uw leven, ik dank u ervoor.!

Bij Onze lieve Heer wist ge uw kracht en daarom hebt ge in Zijn huis een groot deel van uw leven doorgebracht. Van iedereen durfde ge daar ook de eerbied te eisen en desnoods ook af te persen, als dat moest, waardoor ge een goede noot kreeg van de pastoor in zijn zondaspreek en van Onze Lieve Heer een gouden kruisje achter uw naam. Paatje, ik dank u voor uw schone evangelie-leven, ik dank u voor uw ononderbroken gebed, waardoor mijn gebed en leven mogelijk werd. Vooral ook in dat laatste jaar van uw leven - want mijn laatste ontmoeting met u, nog in volle gezondheid, was vlak voor dat ik naar het noviciaat ging, - Och ge hebt maniet veel gezegd, zo min als gewoonlijk wanneer ik na mijn vacaties weer heentrok. Een kort woord, een onzichtbaar kruisje en een hartelijk gebedje bij O.L.Heer, en dan waart ge er zeker van dat alles weer goed zou gaan. En 't is ook wel goed gegaan, alles bij elkaar, tamelijk goed! Ge hebt met uw heengaan gewacht, totdat ik mijn grote retraite gemaakt had, totdat ik in alle edelmoedigheid voor Onzen Heer opstond om Hem te volgen waarheen Hij zou gaan. Hij heeft toen toegeslagen en mij een kruisje opgelegd, dat Hijzelf ook te dragen kreeg bij de dood van Sint Jozef, toen Hij ook nog niet zo heel oud was. Paatje, ik heb u nauwelijks een jaar of tien mogen kennen, maar ik dank u toch dat ik van zo heel nabij, uw stille sterven heb mogen meemaken, van zo heel nabij!

Daar wilde ik met u nog een weinig over spreken, omdat ik u daar gevonden heb rijp voordien hemel, met uw ziel in uw handen die ge als een quid ten hemel liet... toen uw monnik tot haar sprak: "welaan christenex ziel, ga tot uw Schepper!". Papa, ik had O.L.Heer om een kruisje gevraagd, ik had Hem gezegd sequer te quocumque ieris!- ik zal u volgen waarheen ge ook moegt gaan. In een grote retraite wordt men murw door de macht van genaden die men tevoren nooit gekend heeft. Drie dagen voor het einde der retraite had Maatje me een briefje geschreven: "Paatje is ziek" Ik voelde, ik wist dat O.L.Heer naar Maatje had gewenkt en dat hij zou gaan. Ik wist in mijn diepste zelf dat dit het kruisje zou zijn en ik heb het gedragen vanaf dien donderdagavond, samen met jullie allemaal en met O.L.Heer. Ik maakte mij verder niet ongerust al was er steeds die levende onrust van mijn bloed, diemen niet door verstandelijk redeneren tot rust kan brengen. Palmzondag: Onze dertigdaagse retraite was afgelopen. 's Middags was ik in Genep, 's middags zag ik Paatje. We wisten niet hoe het met hem stond van te voren maar hij bleek heel erg vermagerd, 't was Paatjes lichaam niet meer. Wel zijn ziel, alleen nog puurder uit zijn ogen stralend. Paatje, gelaagt daar te lachen in uw leed, ge waart blij mijn gezonde kale kop te zien. Paatje ge hebt me nog tot bisschop gepromoveerd, gij met uw verre blik. Ge waart blij dat ge ons allen weer terug en bij elkander zaagt.

's Middags heeft Sjeff u voor de laatste maal O.L.Heer gebracht na lang wachten op het zoeken van de Doctor, die uw uitgemergeld lichaam nog aan uw ziel probeerde te binden, die uw felle duif nog langer in uw keel probeerde terug te houden, maar gij, ge waart helemaal uitgedroogd, gij Paatje, met uw sappige jonge leven, ge waart uitgedroogd als een winterse beek die 's Zomers droog staat. Ge waart uitgedroogd onder de zon van O.L.Heer die u zijn zegen, Zijn kruis oplegde. O.L.Heer had lang gewacht in de kamer naast de uwe, maar toen de Doctor klaar was hebben we Hem bij u gebracht. En Sjeff heeft de H.Olie genomen voor de eerste maal van zijn leven en heeft u geheiligd, uw zieke leden. En toen uw ziel den Beminde zo plotseling midden op de dag ontvangen had, waart gebereid; toen hebt ge ze in uw handen genomen, zoals Tonny zijn maagdelijke duiven nam, heel zacht, en ge hebt gewacht, stil, in gespannen aandacht opdat toch Gods stem u niet zou ontgaan.

Dien eigenste avond Papa, heb ik bij u gezeten en op mijn eentje een tweespraak gehouden samen met u, zoals ik nu doe, en ik heb gebeden uit mijn mariaofficie, mijn noviciaatsplicht, soms luidop om uw kreunen te overstemmen, en ik heb u verteld dat "de Heer Uw Helper was" maar gij kernde in uw droeve pijn. We hebben samen uw pijn gedragen voor de zielen, voor de missie waar ge er eens twee van uw bloed hoopt te zien zweegen voor den Heer. Toen heeft de Doctor-gij liet hem maar moeizaam begaan en uw lichaam vocht tegen de pijn- u enkele malen nog water in uw lichaam gespoten en ik heb van verre uw klagen gehoord. Maar O.L.Heer hoorde het ook en dat wist ik en daarom had ik toen geen medelijden met uw pijn. "Als gij de nacht maar door zoudt komen" dacht Maatje, dan was er nog hoop. Maar de duif in uw handen rukte en hijgde naar vrijer adem. De volgende morgen ben ik met u meegegaan naar het ziekenhuis in Nymegen. Ge liet ze maar begaan en voor ons was het de enigste hoop. In een grote auto zat ik voor naast de chauffeur, die maar weinig sprak. Met een stille glimlach laagte gij op een brancard en Zusje zat bij u. Alle mensen keken vreemd op waar we passeerden. Waar gij aan dacht, Papa, ik weet het niet: misschien aan de duizend keer dat ge dit ritje gemaakt had op uw fiets. Eerst de brug.. Piet Geurts.. daarachter Ottersum met de hoge Kerktoren.. waar alle mensen uw vrienden waren.. de stenen brug.. Milsbeek.. 't fabriekje van een uwer simpele vrienden: Linders, Dan de plasmolen.. Mook. etc., of hebt ge gespeeld met uw stenen in uw verbeelding of hebt ge maar stil aan O.L.Heer en uw dierbaren liggen denken?.. want ge wist zâlf wel heel goed dat ge heen zoudt gaan; ge had toch uw ziel in uw handen, de stille wachtende duif, die zuivere vogel van den Heer.

In het ziekenhuis hebben we u op een net en proper kamertje gelegd - 't was fris maar zonnig weer - En toen ge de eerste zuster zaagt waart ge al op uw gemak:

"Zusterke, zusterke wat is het toch een mooi weer!" Ik had nog bijna geen verstaanbaar woord uit uw kreunende mond gehoord en nu ineens...Ik was blij in uw blijheid en ging dan maar gauw terug naar mijn dierbaar noviciaat.

's Avonds belde Zusje me op en dadelijk was ik weer bij u in 't ziekenhuis. Ze waren er alweer allemaal weldra..en ge waart erg koortsig en wedachten even dat uw duif zou gaan vliegen. Maar stilaan gingen allen weernaar huis en gij bleeft alleen met uw ziel in uw handen, met uw pijn in uw leden, maar geheel voor God.

Ik schrijf maar rustig door al ben ik overtuigd dat jullie dat allemaal nog goed weten en nooit zult vergeten, maar het doet me goed dit op te schrijven, en het zijn toch van onze dierbaarste herinneringen. Ik weet niets van de onrust van jullie allemaal daar thuis in Gennep, van de angst dat Paatje al te plotseling zou weggaan zonder dat iemand bij hem zou zijn. Ik ken alleen mijn stille gang naar hem toe..ieder dag meerderemalen, 's morgens en 's avonds en dat langzaam Paatjes handen omhoog gingen om de ziel los te laten, want toen ik de tweede dag bij hem was, konden we hem nog laten drinken en ik heb zijn nacht-zwarte tong nog schoon proberen te maken samen met een zustersje. Maar toen ik 's avonds weer bij u was geweest Paatje lief, toen zei ik tegen Pater Magister dat het langzaam tegen het einde ging. Hij schrok maar ik wist niet waarom. Ik ben in die dagen nam ieder bezoek bij Paatje stil naar de kapel moeten gaan om wat sterkte te halen en O.L.Heer was steeds even royaal.

Toen de tiende April kwam, Witte donderdag, belde Zusje me 's morgens weer op. Ze dacht dat het weer erger geworden was. Maar toen ik bij u kwam Paatje, laagte nog net als de vorige dagen. Vandaag zouden ze nog eens allemaal komen. 't Is vreemd, maar zonder dat er iets bijzonders gebeurd was wilden ze u vandaag nog eens zien en zonder dat iemand het uitdrukkelijk zei, wisten we allemaal dat het einde stilaan kwam. Witte Donderdag. - 's Middags ben ik weer teruggekomen Paatje lief, voor de laatste keer. Ik zie u daar nog liggen van dag tot dag, uiterlijk alle dagen nog hetzelfde, starend vooruit, zonder veel licht meer in uw ogen. Och we mochten heel de dag bij u komen en steeds laagte ge stil. In het begin boog uw hoofd nog eens naar de deur maar dat deed ge al gauw niet meer. Daar was iets in u dat niemand vatten kon, daar was bij u geen aandacht meer voor alles wat er rondom u gebeurde. Ge keekt recht voor u uit, zonder onderbreking, zonder ergens naar toe te kijken. 't Was alsof uw blik vast werd gehouden, vlak voor u; alleen als we baden dan waart ge erbij. Die middag hebben we de kerkelijke gebeden der stervenden gebeden. De monnik samen met ons, en uw handen, uw knokige handen, uitgemergelde werkhanden, die al stijf werden, wilden nog gevouwen worden om mee te bidden, maar ze waren als perkament. We zagen dat de duif nu weldra zou gaan, we meenden de dood al in uw lief gelaat te speuren. Paatje, ge hebt die laatste dagen geen woord meer gezegd, ge hebt ons niet meer met woorden getroost, ge hebt geen spijs, geen druppel water meer genoten, maar heel stil, - als waart ge reeds in de andere wereld- hebt ge daar gelegen, wachtend, heel diep - en wij stonden of zaten dicht bij u, ook heel stil, gegrepen door uw diep geheim. Ge waart nog levend en bij kennis want ge had nog met ons gebeden, maar voor de rest was alles stil in u. Broer lichaam had geen pretenties meer. Uw ziel wachtte op het schot van de Goddelijke Starter.

Tegen vijf uur waren we allemaal weer heengegaan, behalve uw twee priesters die bij u zouden blijven. We hadden O.L.Heer bezeugd over u te waken in onze naam en waren toen tevreden in onze onrust. We hadden uw bleke, uw magere voorhoofd gekust, met een heilige kus voor al uw zorgen om ons en wisten u veilig in de handen van een nog grottere en sterkere Vader. George en Sjefke hadden stil de wacht betrokken, bij uw kostelijk sterven. We wisten niet, maar hoopten, wensten misschien dat gij's amen met O.L.Heer de volgende dag zou sterven, maar Gods wil dacht er anders over en zo was het immers goed. Tegen de avond, alderliefste Paatje, is 't in u nog rustiger geworden, in de hemel stonden ze al op u te wachten: uw eigen Paatje en moetje, uw vrienden,

en heiligen en allen die u beminden en daar was alles gereed.
 Nog later, bijna in de nacht, toen onze Heer aan de handen der fanatieke beulen werd overgeleverd, hebben George en Sjef nogmaals de gebeden der stervenden ingezet als een laatste lied, uw zonnelied.
 Verweg in Genoepe lagen uw kinderen stil voor u te bidden in groot geloof, dat uw heengaan zacht zou zijn. Ik was al te rusten gegaan in mijn stille klooster, wetend dat alles goed was. En uw maatje en onze Zusjes waakten nog stil, niet zo heel ver van uw eg.
 En toen is het gebeurd, Paatje lief, -zo zie ik het voor mij gebeuren- toen hebt gij heel stil, en nog was het onverwachts, uw stramme handen omhoog naar den Heer geheven, en stil weer hebt ge ze van elkaar doen gaan als voor een grote omhelzing, en met een korte felle ruk, is uw ziel, uw maagdelijke duif, omhoog gewiekt, in een heilige vlucht naar haar Heer.
 Toen laagt gij heel stil, uw lichaam, uw aards verblijf, met nog een kinderlach om uw ogen en gesloten mond, uw eeuwig gesloten mond.
 Dat was ons groot en heilig gebeuren op die Witte avond.
 Paatje, gij in uw eeuwige omhelzing van den Beminde, zie naar ons, uw Maatje, en kinderen en zeg den Heer ons te zegenen.
 Daar was een grote en heilige droefheid om uw heengaan,
 Toen de woning van uw aards verblijf was ingestort en gij een hemels huis zijt gaan bewonen.
 Daar was een grote en heilige vreugde om uw heengaan,
 Toen God u opriep tot een eeuwig leven in Hem en wij wisten alles goed.

Ik weet niet hoe alles was, thuis, toen ze uw vertrek bemerkte hebben, ik weet niet de rust en de simpele gelatenheid om uw opgang, wel weet ik dat daar veel troost was, die De Heilige Zoederkerk ons toezong in die dagen.

Op de goede Vrijdag van 1941 hebben we uw dood vernomen. Ik 's morgens van onze goede portier in Bergendal, die 't me toefluisterde heel simpel, dat Paatje gisteravond rustig naar God was gegaan. Ik heb alleen maar een Te Deum gezegd aan God en dan het goede meeleven der confraters aanvaard. Op de dag van Jezus's sterven heb ik uw sterven gevierd: "justorum animae in manu Dei sunt et non tanget illis tormentum mortis", de ziel van de Rechtvaardige is in Gods Hand en het dodelijk torment zal hem niet deren. "ui credit in me..Wie in mij gelooft, zal leven, ook al is hij gestorven, en alwie leeft en in mij gelooft heeft het eeuwig leven en zal in eeuwigheid niet sterven en die tot mij komt zal ik niet buitenwerpen". En Paatje, gij eeuwige Godzoeker, zijt toch wel regelrecht met O.L.Heer de goddelijke feestdag binnengevaren. "Amen dico vobis, als niet de graankorrel in de aarde valt en sterft, dan blijft hij alleen, maar als hij sterft, dan brengt hij rijke vrucht voort." Ik heb de teksten bij me gedragen met een foto van ons lieve Paatje en O.L.Heer heeft me bijgestaan om alles samen met Hem manmoedig te dragen.

Op de Verrijzenis dag is Paatje zeker met Ons Heer gaan aanliggen aan de tafel van den Vader. Met vele kleine engelken is hij opgevlogen zoal hij daar lag, heel eerbiedig, zijn lichaam, bij vele onschuldige kleine Godzoekertjes, pijlen die regelrecht naar God zijn opgeschoten. We zijn hem samen gaan zien op die Paasdag en allen waren gelukkig en tevreden met ons heimelijk gebeuren. Wij hebben hem gezegd met Wijnwater, zijn Lichaam, opdat hij ons zou zegen met heiligheid.

Toen zijn we allemaal weer heengegaan om te wachten op de feestdag van Benoît Labre, Woensdag in de Paasweek.

Daar waren vele mensen gekomen om Paatje naar zijn graf te dragen. Daar was veel volk in de gemeense kerk en plechtig hebben we het Offer opgedragen aan den Vader. Toen zijn we allen stil achter Paatje aan - naar dat "vergeten" hoekje gegaan, waar hij zou liggen tussen vele anderen in een arm stukje grond. Daar werden geen woorden gesproken alleen een kort gebed, allemaal samen en George heeft de mensen even dank gezegd en dat Paatje hier liever stil wenste begraven te worden. Daar werden weinig tranen geschreit, daar was geen ijdele droefheid. En toen de zangers hun "in paradisum deducant te Angeli"

hadden gezongen, hebben we zacht de kist omlaag gelaten, heel zacht. Mogen de Engelen hem naar den Heer geleiden.!

Daar ligt hij nu te wachten op die grote dag, dat allen op zullen staan voor het laatste oordeel, daarwacht hij nu, waar wij allen langzaam bij hem neer zullen liggen. Misschien niet allemaal op diezelfde plaats. Wel allemaal in dezelfde schoot van Moeder aarde, waaruit wij ook voortgekomen zijn. We weten ook niet het wanneer. Wat doet er datboek toe! Misschien zal ik liggen onder zuilen van palmen op een overzees strand. Waar ook, we weten, dat het goed is te liggen wachten, wij allemaal samen met ons Paatje., wij d.i. onze lichamen, op die grote komst.

Zo ging het met onze Papa, onze dierbare Vader, die op een heel mooie en simpele wijs naar O.L.Heer ging. We vergeten hem nooit omdat we aan zijn hand en die van Maatje voor het eerst ons opgericht hebben naar O.L.Heer en omdat we zijn hand, hun handen nodig hebben om opgericht te blijven. Maatje is nog bij ons en daar danken we O.L.Heer voor en vragen dat het nog lang zo moog blijven.!

Bij dit heilig sterven heb ik vaak gedacht aan de duizenden die dagelijks ook hun opgang doen, aan de soldaten overal ter wereld, die vechten voor fictieve idealen en neergeslagen worden in een sombere slagveldjammer. De dood slaat er duizenden weg, iedere dag, die zo naar opgeruimd worden en bijeengegaard als appels onder een overrijpe boom.

Daar ziet niemand naar om, .. daar waent een Moeder, een klein meisje, een jeugdig bruidje verweg, of dichtbij, in ieder geval: onbekend. Daar wordt eens gevloekt vaak, daar wordt vertwijfeling geboren in veler ogen omdat de liefde verkeert in haat. Maar daar is er Een die allen ziet, alle leed en alle angst, die ons in dit stille sterven een kostbare parel, een ankerend houvast gegeven heeft, waarvoor we zeer dankbaar zijn en die Ens slaat over allen telken dag weer zijn grote Kruis van vergaving, overal waar maar goede wil was.

En die Ens staat bij de deur die opengaat, wanneer wij de woning van ons aards verblijf verlaten, en die Ens willen wij loven in Eeuwigheid.

Och dit zijn zó mijn dierbaarste herinneringen. Ik ken verder weinig feiten, weinig concrete gevallen, omdat heel paatjes doen een concreet opgaan was, ongetwijfeld, naar God. Daarom zullen jullie hier tevreden mee zijn. Met dit weinige, deze zielseigen mijmeringen van mij, hier in ons dierbaar Nyenhuis

jullie

Tronie W.S.C.

(geschreven in de buurt van april 1943; overgetypt een jaar later.)

(n.B.)

Uit een briefje van Jep schrijf ik nu nog een versje over, dat hij me pas aangestuurd heeft.)

***

"Over Papa, zegt hij, wist ik niets beters te schrijven dan dit kleine prebentieleze versje, als herinnering aan de dagen van zijn sterven."